

حمایت کیفری از حریم خصوصی

سمیه حبیب زاده^{۱*}، کیومرث کلانتری^۲،

دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس

چکیده

حق حریم خصوصی همواره یکی از مهمترین حق هایی بوده است که جوامع بشری آن را لازمه ی زندگی خود می دانسته و از آن حمایت به عمل می آمده است. همچنین می توان گفت وجود تعالیمی در اسلام همچون لزوم رعایت کرامت ذاتی اشخاص، لزوم کتمان سر، حرمت و احترام عرض و آبروی اشخاص از یک سو، و تصریح آیات و روایات متعدد بر حرمت تجسس در زندگی خصوصی اشخاص از سوی دیگر، بیانگر ارزش حق بر حریم خصوصی در نظام حقوقی در پرتوی حاکمیت قانون است. از طرفی دیگر رویه ی قضایی در شناسایی مفهوم حریم و مکان خصوصی دارای پراکندگی است. و همه مکانهایی که نمی توان بدون اذن و اجازه در آن وارد شد حریم خصوصی انگاشته می شوند. از این قانونگذار به منظور حمایت از حریم خصوصی بازرسی از چنین مکانهایی را تابع تشریفات و قوانین خاصی دانسته است. این مقاله می کوشد تا به تبیین مسائل حمایت از حریم خصوصی بپردازد.

واژه های کلیدی: حمایت کیفری، حریم خصوصی، رویه ی قضایی.

۱- مقدمه

کرامت انسانی و ارزش های والای انسانیت ایجاب می کند که حق حریم خصوصی محترم شمرده شود و از آن قانوناً حمایت به عمل آید. از این رو یکی از مهمترین حق های فردی حق داشتن حریم خصوصی است. وجود حریم خصوصی باعث می شود که آزادی انسان در جنبه های مختلف مورد حمایت قرار بگیرد. دیوان اروپایی حقوق بشر در آرای متعددی اصطلاح حریم خصوصی را مفهومی گسترده تر دانسته است که تمامیت جسمی و روانی اشخاص را نیز در بر می گیرد. در نگاهی کلی حریم خصوصی را می توان مجموعه فضایی دانست که نمی توان بدون اجازه شخص به آن تجاوز یا تعرض کرد. البته ذکر این نکته نیز خالی از ارزش نیست که بگوییم امروزه با گسترش ابزارهای اطلاع رسانی و استفاده گسترده از اینترنت و ماهواره، این حق به یکی از چالش انگیزترین مسائل حقوق بشر تبدیل شده است. عده ای این حق را حق نظارت بر افشای اطلاعات شخصی می دانند و برخی دیگر از صاحب نظران از آن به عنوان حق پنهان کردن حقایق زندگی از دیگران یاد کرده اند. و برخی نیز به جای حریم خصوصی حق خلوت را به کار می برند و معتقدند حق خلوت آدمیان متضمن یک پناهگاه امن یا منطقه حفاظت شده برای آدمیان است که مردم در آن می توانند از بازرسی دقیق و موشکافانه و احتمالاً نکوهش درباره امور شخصی خود رها و آزاد باشند. حمایت از حریم خصوصی افراد باید از ابتدای فرآیند کیفری تا انتها متوجه آیین دادرسی کیفری و قانون مجازات

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

۲- دکتری حقوق جزا

اسلامی باشد و آن را با ضمانت اجراهای مختلف تضمین کنند. حریم خصوصی حق خلوت افراد در فضای خصوصی منزل و مکانهای خصوصی است که در این مقاله بررسی می شود.

۲- کلیات و مفاهیم

۲-۱- مفهوم حریم خصوصی

۲-۱-۱- حریم خصوصی در لغت

واژه عربی حریم از ریشه حرم (به معنای بازداشتن) است و معانی گوناگون حریم متضمن مفهوم ممنوعیت و محدودیت است، از جمله کار ممنوع و حرام، هر چیزی که لمس کردن آن ممنوع است، جامه‌ای که عرب عصر جاهلی پوشیدن آن را در حرم ممنوع می‌دانستند، هر فرد یا چیزی که تحریر حمایت شخص است و برای دفاع از آن حاضر است بجنگد، مانند خانواده و دوست و شریک (عبدالله بن محمد، المصنف فی الاحادیث و الآثار، بیروت، انتشارات سعید محمدلحام، ص ۴۱۸).

۲-۱-۲- حریم خصوصی در اصطلاح

مفهوم حریم خصوصی بر فضایی از حمایت شخص دلالت دارد که در آن وی امکان ابراز آزادانه هویت خود را از خلال برقراری روابط با دیگران یا به تنهایی پیدا می کند. از این ها گذشته اگر بخواهیم تعریفی را از حریم خصوصی بپذیریم تعریف زیر به نظر قابل قبول تر از سایر تعاریف می رسد بدین نحو که حق حریم خصوصی عبارت است از رهایی از مداخلات غیر مجاز و غیر متعارف در فعالیت هایی که جامعه آنها را متعلق به حوزه خود مختاری فردی می داند و حوزه خود مختاری فردی هم عبارت است از فضایی جهت عمل که مخل به آزادی دیگران نیست یعنی جایی که فرد در آن می تواند با دوری گزیدن از دیگران مطابق با امیال و توقعات خود به حیات خویش شکل دهد. (طباطبایی مؤتمنی، آزادی های عمومی و حقوق بشر، ص ۹۷).

۲-۲- مفهوم حمایت کیفری

۲-۲-۱- حمایت کیفری در اصطلاح حقوقی

حمایت کیفری در حقوق در قالب جرم انگاری و تعیین مجازات، همچنان یکی از مهم ترین روش های مقابله با هنجارشکنی است. در قلمرو فعالیت های مربوط به آثار سمعی و بصری نیز قانون گذار با توجه به چالش های فرهنگی و اجتماعی فراروی توسعه این فعالیت ها مداخله کیفری را لازم دانسته است. حمایت کیفری مورد اشاره به ویژه در «قانون نحوه ی مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری، فعالیت غیرمجاز می نمایند».

۲-۲-۲- مفهوم حمایت کیفری از حریم خصوصی

حقوق دانان معتقدند حق تنها ماندن، شالوده ی حریم خصوصی است. فیلسوفان درصدد آن هستند که بگویند حریم خصوصی غالباً به معنای غیرقابل دسترس بودن از درک و اطلاع و نظارت دیگران است. برای کسانی که در حوزه ی سیاست گذاری حمایت از اطلاعات و ارتباطات الکترونیکی فعالیت می کنند، حریم خصوصی به معنای کنترل فرد بر اطلاعات شخصی خویش است. در مورد حریم خصوصی، دیدگاه های مختلفی وجود دارد و بعضی معتقدند حق خلوت (حریم خصوصی)، حق اشتقاقی است و هرگونه نقض خلوت به عنوان تعرض به حقی بنیادین تر، بهتر قابل درک است. از نظر این گروه، هر منفعتی که به عنوان خلوت مورد حمایت قرار گیرد، می تواند به همان صورت توسط دیگر منافع یا حق ها-به ویژه حق بر اموال و امنیت بدنی-به خوبی توضیح داده شده و مورد حمایت قرار گیرد. حریم خصوصی به معنای کنترل فرد بر اطلاعات شخصی خویش است. و حمایت کیفری از این حق به معنای این است قدرتی مافوق بر اجرای درست این حق و ضایع نشدن آن نظارت می کند. در واقع حق داشتن حریم خصوصی حقی است که از لحاظ کیفری حمایت می شود.

۲-۳- تاریخچه حمایت کیفری از حریم خصوصی در ایران

سیر تاریخی مفهوم «حمایت از حریم خصوصی» به عنوان حق طبیعی برای افراد انسانی را باید در تحول مفهوم «حق بودن» یا «حق داشتن» جستجو کرد؛ البته «آنچه امروزه به تئوری حق و حقوق بنیادین انسانها مشهور است، بیشتر به معنای دوم (یعنی حق داشتن) است و وجه ممیزه نظام حقوقی اساسی مدرن، تامین حقوق همه شهروندان بویژه آنانی که در اقلیتند، می باشد.» (جعفری تبار، نسبت آزادی و قانون در حکومت قانون و جامعه مدنی، ص ۲۰۱) از لحاظ سابقه تاریخی باید گفت حمایت از حریم خصوصی در حقوق اسلامی دارای قدمتی به مراتب دیرینه تر از دیگر نظامات حقوقی است. در مواردیکه قانون موضوعه، مقرراتی راجع به موضوع مورد بحث ندارد ولی در عین حال وضعیت حقوقی کشور، چه به لحاظ رویکردهای مبنایی و چه به لحاظ اصول حقوقی، در حالتی است که مبانی توجیهی بحث موجود است یا یک توافق همگانی در ارزش گذاری کیفری در امر مورد نظر وجود دارد.

۲-۴- مبانی حمایت از حریم خصوصی در حقوق موضوعه

۲-۴-۱- تأمین و حمایت خودمختاری فردی و رشد شخصیت انسان

بشر برحسب طبیعت خود موجودی آزاد و مستقل است که دارای برخی حقوق جدانشدنی مثل حق حیات، حق آزادی، حق تحصیل و جستجوی خوشبختی و نیز حق داشتن امنیت می باشد. برای نیل و تحقق این حقوق لازم است که به خلوت

دیگران احترام گذاشته شود زیرا تأمین امنیت زندگی خصوصی به اندازه امنیت مادی و حتی بیشتر برای فرد مهم و ضروری است. همچنین هدف افراد در جامعه فقط این نیست که مال و ثروت جمع کنند بلکه احترام همواره به عنوان یک ارزش اساسی در هر جامعه ای شناخته شده و لازمه یک جامعه پیشرفته، متعالی و متمدن احترام و وجود آن در جامعه است. تعرض به حق خلوت افراد و نیز افشاء زندگی خصوصی آن ها، تحقیر، فشار روحی، خشم، نفرت، شرمساری و درد و رنج روحی و روانی را به ارمغان می آورد و ضربات جبران ناپذیری بر پیکر فرد وارد ساخته و در بسیاری موارد او را وادار به خودکشی و اعمال ضد اجتماعی می کند. حق خلوت و حریم خصوصی همچنین یک ارتباط تنگاتنگ با کرامت و شأن انسانی دارد. آزادی، استقلال، تعیین سرنوشت و نیز تکریم تمامیت مادی و معنوی انسان در سایه حق خلوت و یک فضای لازم جهت رشد و تکامل شخصی افراد میسر است. ممنوعیت افشاء اطلاعات محرمانه، استراق سمع، بازرسی، زیر کنترل و نفوذ دیگران بودن و نیز مصونیت مسکن به خاطر احترام به آزادی فردی و تکریم شأن انسانی است.

۲-۴-۲- آزادی مالکیت

از دیگر حقوقی که به حریم شخصی هر فرد مربوط شده و کسی حق ندارد آن را از انسان سلب کند آزادی در مالکیت است. از آنجا که مالکیت فردی از سرشت و فطرت انسان سرچشمه می گیرد و عامل مؤثری برای دلگرمی و رونق زندگی است اسلام نیز آن را مقدس شمرده و در قانون گذاری خود از آن حمایت می کند. و می گوید هرگاه کسی مالی را از مجرای صحیحش بدست آورد. (کاتوزیان، مقدمه علم حقوق و مطالعه در نظام حقوقی ایران، ص ۲۶۵).

۲-۴-۳- مصونیت در منزل

مصونیت خانه یا مسکن در واقع متمم امنیت شخصی در آزادی مسکن است و بخشی از حریم خصوصی و وجه تمایز آزادی و توتالیتریسم است. حریم شخصی یعنی آزادی عمل فرد در حریم خانه و زندگی خصوصی، روابط، مکالمات و مکاتبات و اسرار شخصی است. در این محدوده فرد مصون از تعرض و تجسس و کنجکاوای ها و رفتار پلیسی است. از نظر تفکر آزاد منش حریم خصوصی لازمه تجدید قوا و احساس آرامش و تحقق بخشیدن به شخصیت انسان است که بدون آن فرد به جسمی بدون روح بدل می شود. امنیت شخصی نه تنها شامل جان و مال فرد بلکه شامل مسکن او نیز می باشد خانه شخص مصون از تعرض است و بدون اجازه صاحب خانه نمی توان وارد منزل شد یا منزل کسی را مورد بازرسی قرار داد و حتی مأموران دولتی نیز حق ندارند داخل خانه کسی شوند مگر با اجازه مقامات قضایی و با رعایت تشریفات قانونی.

۲-۵- مصادیق حریم خصوصی در حقوق موضوعه

۲-۵-۱- خانواده

خانواده از جمله مصادیق حریم خصوصی است که رعایت حق و حقوق مربوط به آن بسیار واجب و الزمی است. در واقع مقصود از خانواده در عنوان این کتاب گروه مرکب از خویشانی است که بین آنها الزام به انفاق وجود دارد، پس خانواده بدین معنی شامل شخص و زوجه و خویشان نسبی خط مستقیم است و اقرباء خط اطراف از خانواده به این معنی خارج هستند. در نظام حقوقی ایران تنها خانواده ای مشمول حمایت است که در نتیجه عقد نکاح شکل گرفته است. مع الوصف «نکاح» در نظام حقوقی ایران دارای شرایطی است که تحقق یا نفوذ نکاح منوط به وجود آنهاست. یکی از مهمترین شرایط اختلاف جنس است و نکاح بین دو همجنس نمی تواند تحقق پیدا کند. به علاوه، مواد ۱۰۵۹، ۱۰۲۵۹، ۱۱۲۲، ۱۰۶۷، ۱۱۲۴ نشانگر آن است که نکاح فقط بین زن و مرد امکان پذیر است، هر چند که ماده صریحی بر بطلان نکاح دو همجنس وجود ندارد. در واقع خانواده شامل مواردی از قبیل:

الف: اولاد ب: نسب ج: نسب ناشی از تلقیح مصنوعی، می باشد. که هر یک از این موارد از زیر مجموعه خانواده می باشد و از مصادیق حریم خصوصی به شمار می رود.

۲-۵-۲- خانه

خانه از دیگر مصادیق حریم خصوصی است که ورود به حریم آن بدون اجازه، مجاز نمی باشد در رابطه با خانه باید ادعان داشت که مفهوم خانه با مفهوم اقامتگاه ارتباط مستقیم دارد و اقامتگاه شخص مرکز مهم امورات شخص می باشد. در نظام حقوقی ما اقامتگاه طبق ماده ۱۰۰۲ قانون مدنی محلی است که شخص در آنجا سکونت داشته و مرکز مهم امور او نیز آنجا باشد. اگر محل سکونت شخصی غیر از مرکز مهم امور او باشد، مرکز مهم امور او اقامتگاه محسوب است (جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، ص ۳۱۷). چنانکه از ماده ۱۰۰۲ قانون مدنی بر می آید، اصولاً محل سکونای شخص مرکز مهم امور و اقامتگاه او فرض می شود، مگر این که خلاف آن ثابت شود. قانونگذار در رابطه با اقامتگاه اصل وحدت اقامتگاه را مورد پذیرش قرار داده است بدین نحو که «هیچ کس نمی تواند بیش از یک اقامتگاه داشته باشد. نکته مهم در رابطه با خانه به عنوان حریم خصوصی این است که تفتیش و بازرسی منزل یا محل سکونای افراد و یا محل کسب آنان در حضور متصرف یا ارشد حاضران و در صورت ضرورت به حضور شهود تحقیق، ضمن رعایت موازین شرعی و قانونی، باید با حفظ نظم محل مورد بازرسی و مراعات حرمت متصرفان و ساکنان و مجاوران آن به عمل آید.

۲-۵-۳- مرسولات

مرسولات از دیگر مصادیق حریم خصوصی به شمار می آید در واقع حکم کلی حراست از امنیت مرسولات در اصل ۲۵ قانون اساسی آمده است بدین شرح که : بازرسی و نرساندن نامه ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی ، افشای مخابرات تلگرافی و تلکس، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آنها، استراق سمع و هر گونه تجسس ممنوع است مگر به حکم قانون . جهت تحقق این هدف وفق ماده ۵۸۲ قانون مجازات اسلامی هر یک از مستخدمین و مامورین دولتی مراسلات یا مخابرات یا مکالمات تلفنی اشخاص را در غیر مواردی که قانون اجازه داده حسب مورد مفتوح یا توقیف یا معدوم یا بازرسی یا ضبط یا استراغ سمع نماید یا بدون اجازه صاحبان آنها مطلب آنها را افشاء نماید به حبس از یک سال تا سه سال و یا جزای نقدی از شش تا هجده میلیون ریال محکوم خواهد شد (اسکندری، ماهیت و اهمیت حریم خصوصی، ص ۳۲).

۲-۵-۴ - حرمت و حیثیت از لحاظ مواد قانونی

در نظام حقوقی ایران مصونیت حرمت و حیثیت اشخاص یک اصل حقوقی مسلم و پذیرفته شده ای است. گواه این مدعا اصل ۲۲ قانون اساسی است که مقرر می دارد: حیثیت، جان، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند. در رابطه با این اصل باید این نکته را خاطر نشان سازیم که از آنجا که حیثیت تجلی حیات معنوی افراد در روابط اجتماعی می باشد، اصل ۲۲ قانون اساسی مصونیت را نسبت به سایر موارد در مقام برتری قرار داده است (مدنی، حقوق اساسی و نهادهای سیاسی جمهوری اسلامی ایران، ص ۲۱۲). در کنار حکم کلی مندرج در اصل ۲۲ قانون اساسی باید به ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی اشاره کرد که اشعار می دارد: هر کس بدون مجوز قانونی عمدا یا در نتیجه بی احتیاطی به ... حیثیت یا شهرت تجاری ... افراد ... لطمه ای وارد نماید که موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می باشد. همچنین، در راستای حراست از مصونیت حرمت و حیثیت افراد بوده که اصل ۳۹ قانون اساسی از یکسو هتک حرمت و حیثیت فردی که دستگیر، بازداشت، زندانی یا تبعید شده را علی الاطلاق ممنوع ساخته و چنین عملی را مستوجب مجازات دانسته است و از سوی دیگر اصل ۳۸ هر گونه شکنجه برای اخذ اقرار و یا تحصیل آگاهی را ممنوع نموده است و وادار ساختن فرد به ادای شهادت، اقرار یا قسم را به هیچ وجه روا ندانسته، شهادت، اقرار و قسمی که بدین نحو تحصیل می شود را فاقد هر گونه ارزش و اعتبار تلقی کرده است.

۲-۵-۵ - حریم جنسی

ایران کشوری است که اکثریت قریب به اتفاق مردم آن اسلام را پذیرفته و آن را آیین تمام شئون خویش قرار داده اند. در این راستا اصل دوازدهم قانون اساسی مقرر می دارد: دین رسمی ایران، اسلام و مذهب جعفری اثنی عشری است و این اصل

الی الابد غیرقابل تغییر است... رسمیت اسلام و شیعه اقتضاء می کند که این دین و مذهب عملاً در امور مختلفه حقوقی، قضایی، سیاسی و اجتماعی کشور حاکم و مجری باشد. اصول متعدد قانون اساسی در این زمینه مقررات متنوعی را بیان می دارد، از جمله این که کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلام باشد... بنابراین مجلس شورای اسلامی نمی تواند و قوانینی وضع کند که با اصول و احکام مذهب رسمی کشور ... مغایرت داشته باشد و علاوه بر آن قضاوت دادگاهها مکلفند از اجرای تصویب نامه ها و آیین های دولتی که مخالف با قوانین و مقررات اسلامی... است خودداری کنند و هر کس می تواند ابطال این گونه مقررات را از دیوان عدالت اداری تقاضا کند (صفایی، حقوق خانواده و قرابت آن، ص ۱۴۷). در امور قضایی هم اعمال قوه قضائیه به وسیله دادگاههای دادگستری است که باید بر طبق موازین اسلامی تشکیل شود و به حل و فصل دعاوی و حفظ حقوق عمومی و گسترش اجرای عدالت و اقامه حدود الهی بپردازند. براین اساس قاضی موظف است کوشش کند حکم هر دعوا را در قوانین مدونه که مطابق شرع است بیابد و اگر نیابد با استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر حکم قضیه را صادر نماید .

از سوی دیگر میدانیم که مطابق به آموزه های اسلام ، تامین نیازهای جنسی و هرگونه فعالیت جنسی تنها از راه نکاح جایز است و جز آن پیمودن هر راه دیگری روا نیست. بازتاب این امر را در قانون مجازات اسلامی می بینیم. این قانون به اعمال جنسی آزاد افراد تحت چهار عنوان وصف مجرمانه داده است :

۱- زنا، ۲- لواط، ۳- مساحفه و ۴- جرائم ضد عفت و اخلاق عمومی. ماده ۶۳ این قانون زنا را عبارت دانسته از جماع مرد با زنی که ذاتاً بر او حرام است. پرواضح است که تنها زنی بر مرد ذاتاً حرام نیست که همسر او باشد. نتیجه آنکه جماع مرد با هر زنی غیر از همسر خود زنا است و مجازات آن بسته به نوع زنا ممکن است قتل ، رجم یا تازیانه باشد. لواط ، طبق مفاد ماده ۱۰۸ قانون مجازات اسلامی وطی انسان مذکر است چه به صورت دخول باشد یا تفخیز. مجازات چنین عملی ممکن است قتل باشد یا تعزیر تا ۷۴ ضربه شلاق . به علاوه هرگاه کسی دیگری را از روش شهوت بیوسد تا ۶۰ ضربه شلاق تعزیر می شود. همچنین هر گاه دوزن که با هم خویشاوندی نسبی نداشته باشند بدون ضرورت برهنه زیر یک پوشش قرار گیرند به کمتر از ۱۰۰ تازیانه تعزیر می شوند. در صورت تکرار این عمل و تکرار تعزیر در مرتبه سوم به هر یک ۱۰۰ تازیانه زده می شود .

مسأله به این جا ختم نمی شود. چرا که از لحاظ ماهوی طبق ماده ۶۳۷ قانون مجازات اسلامی :

هر گاه زن و مردی که بین آنها علقه زوجیت نباشد، مرتکب روابط نامشروع یا عمل منافی عفت غیر از زنا از قبیل تقبیل یا مضاجعه شوند، به شلاق تا ۹۹ ضربه محکوم خواهند شد...

۲-۵-۶- تکالیف صاحبان مشاغل نسبت به رازداری

این مورد نیز جزو مصادیق حریم خصوصی به شمار می آید که به شرح آن می پردازیم: حکم کلی تکلیف صاحبان مشاغل به رازداری در قانون مجازات اسلامی آمده است. این قانون در ماده ۶۴۸ مقرر کرده که: اطبا و جراحان و ماماها و داروفروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه خود مجرم اسرار می شوند هر گاه در غیر از موارد قانونی، اسرار مردم را افشا کنند به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال جزای نقدی محکوم می شوند (محمد زاده، نگاهی به حقوق شهروندی و آزادیهای مشروع در رسیدگی های کیفری، ص ۳۲۰).

به علاوه قوانین خاص هم تکالیفی را در این رابطه بر صاحبان مشاغل بار کرده اند. به چند نمونه از این قوانین اشاره می کنیم: ۱- ماده ۳۰ قانون وکالت ایران مصوب ۱۳۱۵ اشعار می دارد: وکیل باید اسراری که به واسطه وکالت از طرف موکل مطلع شده و همچنین اسرار مربوط به حیثیات و شرافت و اعتبارات موکل را حفظ نماید .

۲- ماده ۲۳۱ قانون مالیاتهای مستقیم ماموران اداره امور مالیاتی و سایر مراجع مالیاتی را ملزم می نماید که: اطلاعاتی را که ضمن رسیدگی به امور مالیاتی مودی به دست می آورند محرمانه تلقی و از افشای آن .... خودداری کنند ..

۳- ماده ۲۶ قانون مالیات بر ارث مصوب ۱۳۳۵ مستخدمان وزارت دارایی و اعضای کمیسیون تشخیص و سایر اشخاص مامور اجرای آن قانون را موظف کرده است هر گونه اطلاعاتی را که در نتیجه کار اداری شان در باره دارایی اشخاص تحصیل کرده اند، محرمانه تلقی کنند.

۳- حمایت از حریم خصوصی در حقوق موضوعه

۳-۱- حریم خصوصی در قانون اساسی ایران

قانون اساسی در کشور، دارای جایگاه و اهمیت خاصی است که اهمیت ویژه آن در میان سایر قوانین در حقیقت به علت ارتباطی است که این قانون، با ساختار کلی حقوقی-سیاسی هر کشور دارد. احترام به قانون، ضامن ثبات و تداوم و استحکام چهارچوب های دولت - کشور و رژیم سیاسی مستقر در هر جامعه و کشوری است. به هر حال، قانون اساسی هر کشور چارچوب کلی قوانین را نشان می دهد (قاضی، بایسته های حقوق اساسی، ص ۴۶) از این رو، و در ارتباط با حریم خصوصی باید گفت: برخلاف قوانین اساسی کشورهایی که از حریم خصوصی به صورت مشخص در قالب اصل یا اصولی خاص حمایت کرده اند، در قانون اساسی ایران متن خاصی وجود ندارد که از حریم خصوصی به این عنوان، حمایت کرده باشد؛ اما به نوعی، مواردی از جمله حریم خلوت و تنهایی، حریم مکانی، حریم اطلاعات، حریم ارتباطات و حریم جسمانی، مورد توجه قرار

گرفته است. در واقع در قانون اساسی ایران، که ملهم از قرآن مجید و دستورات اسلام است، اگرچه به کلمه «حریم خصوصی» به طور صریح اشاره نشده، اما در تحلیل چند اصل مهم قانون اساسی، به وضوح می توان توجه خاص اما ناکافی، به مفهوم حریم خصوصی را مشاهده کرد. در اصول ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۰، ۳۲، ۳۳، ۳۵، ۳۸، ۳۹، ۴۰ و ۴۲ به این موارد اشاره شده است (هاشمی، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، ص ۱۶۹).

۳-۲ - حریم خصوصی در قانون مجازات اسلامی

در قانون مجازات اسلامی نیز احکام مهمی درباره حریم خصوصی و حمایت از آن به چشم می خورد که در برخی موارد به طور ضمنی و تلویحی از حق داشتن حریم خصوصی، حمایت شده است. در برخی دیگر از موارد آن به طور صریح و روشن از مصادیق حق حریم خصوصی دفاع شده و برای نقض کنندگان آن، مجازات هایی پیش بینی گردیده است. این مواد شامل: مواد ۵۷۰ تا ۵۹۳ و ۵۹۷، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۸، ۶۰۹ و ۶۹۱ است (آخوندی، آئین دادرسی کیفری، ص ۱۷۰).

۳-۳ - حریم خصوصی در قانون حقوق شهروندی

در قانون حقوق شهروندی، که در ۱ ماده واحد و ۱۵ بند تهیه و تنظیم شده موضوع حریم خصوصی، به منزله یکی از موضوعات و مسائل انسانی و حقوق یک شهروند همانند دیگر قوانین و مقررات، به صورت ضمنی از برخی مصادیق حریم خصوصی حمایت شده است که مهم ترین آن مواد، بندهای ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷ و ۸ می باشد. در ارتباط با حریم خصوصی بیان شده است:

اصل منع دستگیری و بازداشت افراد ایجاب می کند که در موارد ضروری نیز به ترتیبی باشد که در قانون معین گردیده است و ظرف مهلت مقرر پرونده به مراجع صالح قضایی، ارسال شود و خانواده دستگیرشدگان در جریان قرار گیرند. در جریان دستگیری و بازجویی با استماع و تحقیق، از ایدای افراد، نظیر بستن چشم و سایر اعضا، تحقیر و استخفاف به آنان اجتناب گردد. بازرسی ها و معاینات محلی، جهت دستگیری متهمان فراری یا کشف آلات و ادوات جرم بر اساس مقررات قانونی و بدون مزاحمت و در کمال احتیاط انجام شود و از تعرض نسبت به اسناد و مدارک و اشیایی که ارتباطی به جرم نداشته یا به متهم تعلق ندارد و افشای مضمون نامه ها و نوشته ها و عکس های فامیلی و فیلم های خانوادگی و ضبط بی مورد آن ها خودداری گردد.

۴ - جلوه های نقض حریم خصوصی از لحاظ شکلی و ضمانت اجرای مربوطه

حق امنیت یکی از حق های بشری است که شهروندان، آن را مطالبه می کنند و از این رو، حق مذکور، دولت ها را مکلف می نماید که امنیت جانی، مالی و حیثیتی شهروندان را تضمین نمایند و با توجه به شکل گیری شیوه های نوین بزه کاری و تاثیر آن بر نظم عمومی جهانی، دولت ها بیش از پیش خود را مکلف به تامین امنیت می دانند. در جهت تحقق امنیت پاره ای از اصول کلاسیک تضعیف و در شرایطی، حتی کنار گذاشته می شوند. همگام با این تحول در حقوق کیفری، تحول مشابهی در جرم شناسی رخ می دهد (احمدی، نقض حریم خصوصی، چالشی فراروی پیشگیری وضعی از وقوع جرم، ص ۹۵) از سوی دیگر، پیشگیری وضعی، مبارزه با جرم را به قیمت تحدید حقوق و آزادی های افراد با تغییر سبک زندگی، کار و حضور اجتماعی افراد، تغییر ساعات فعالیت روزانه، محل های رفت و آمد، صرف نظر کردن آنان از برخی علاقه ها و آرزوها ممکن می داند. بدین ترتیب در ذیل، موارد مختلف نقض حریم خصوصی مورد بررسی قرار می گیرد:

۴-۱- تفتیش و بازرسی بدنی

به موجب ماده ۳ اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸: «هر کسی حق زندگی آزادی و امنیت شخصی دارد» و بنابر اصل ۲۲ قانون اساسی، حیثیت، جان، مسکن و شخص اشخاص از تعرض مصون باشد. از این رو، هیچ کس نباید متعرض حقوق و آزادی های افراد شود، زیرا اصل، برائت است و اصل آزادی افراد مورد حمایت و تاکید قانون گذاران می باشد. البته این حمایت تابع استثناهایی می باشد و آن هم در صورتی که قانون، اجازه محدود کردن حقوق و آزادی های افراد را داده باشد. حق بر حریم خصوصی جسمانی از جمله حقوقی است که ممکن است که از سوی مجریان قانون به ویژه نیرو های نظامی و انتظامی در مواردی نقض گردد. مصداق بارز نقض این حق، بازرسی و تفتیش بدنی افراد می باشد. بازرسی بدنی افراد که بیشتر در ارتباط با افراد دستگیر شده و متهمان رایج است در صورتی که به موجب قانون نباشد، از جمله مواردی است که آزادی و امنیت شخصی افراد را مخدوش می نماید. زیرا، بازرسی بدنی یکی از موارد نقض حریم خصوصی جسمانی افراد به حساب می آید. این امر یعنی نقض حریم خصوصی جسمانی، زمانی آشکارتر می گردد که افراد جامعه از سوی پلیس یا سایر نیروهای امنیتی به بهانه پیشگیری (وضعی) از جرم، مورد بازرسی بدنی قرار می گیرند. نمونه بارز این امر، بازرسی های بدنی است که در مسافرت های بین شهری توسط مامورین ایست های بازرسی بدون حکم قضایی صورت می گیرد یا بازرسی های بدنی ای که در بدو ورود به برخی از ادارات، اگر چه از نظر امنیتی در سطح بالایی قرار ندارند، انجام می شود. حریم خصوصی جسمانی به صراحت در قانون اساسی بیان نشده است و تنها به تفسیر واژه های (حیثیت) و (جان) مذکور در اصل ۲۲ قانون اساسی، می توان حریم خصوصی جسمانی را مشمول حمایت های قانون اساسی دانست و بنا بر این قسمت اخیر ماده ۲۴ قانون آیین دادرسی

کیفری، تفتیش و بازرسی در جرایم غیر مشهود باید با اجازه ی مخصوص مقام قضایی باشد و اجازه کلی برای بازرسی بدنی افراد وجاهت قانونی ندارد.

۴-۲- تفتیش و بازرسی اموال

در تفکر اسلامی حفظ حرمت اموال اشخاص بسیار مورد تاکید قرار گرفته است تا جایی که حرمت مال مسلمان همچون حرمت خون وی دانسته شده است. و قانون اساسی ایران نیز که بر گرفته از آموزه های اسلامی است در اصل ۲۲ با ذکر واژه (مال) به مصونیت آن از تعرض اشاره کرده است. بازرسی اموال به منزله یکی از اقدام های و ضعی در پیشگیری از جرم، نیز می تواند به نوبه خود تهدید کننده حریم خصوصی افراد تلقی گردد. بر طبق ماده ۹۶ قانون آیین دادرسی کیفری دادگاههای عمومی انقلاب (در امور کیفری) ۱۳۷۸: «تفتیش و بازرسی منازل، اماکن و اشیاء در مواردی به عمل می آید که حسب دلایل، ظن قوی به کشف متهم یا اسباب و آلات و دلایل جرم، در آن محل وجود داشته باشد». ماده مزبور به واژه (اشیاء) اشاره کرده است و بنا به نظریه مشورتی اداره کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضائیه «...اشیاء جمع شیء است و شیء هم شامل اتومبیل و غیره آن است...» در ماده مذکور و نیز نظریه مشورتی علاوه بر حفظ حرمت منازل و اماکن که نیروهای انتظامی چه در مقام ضابط دادگستری و چه در مقام نیروی حفظ امنیت، بدون حکم خاص مقام قضایی به لحاظ اهمیت آن در مراعات و حفظ حریم اشخاص نمی توانند به آن محل ها وارد شوند، به رعایت حرمت اشیاء نیز توجه و اشاره شده است. از این رو، در این قسمت به بازرسی اتومبیل های شخصی که موضوع مبتلا به جامعه ما نیز می باشد به عنوان یکی از مصداق های تعرض به مصونیت اموال پرداخته می شود.

با توجه به عدم صراحت قانون گذار در مورد بازرسی وسایل نقلیه، رویه عملی پلیس بر آن است که بازرسی اتومبیل ها نیازمند اجازه مخصوص مقام قضایی نیست. از این رو، در برخی موارد مشاهده می شود نیرو انتظامی در جرایم غیر مشهود و بدون دستور مقام قضایی به تفتیش و بازرسی از اتومبیل ها به بهانه پیشگیری (وضعی) از جرم اقدام می نماید. به عقیده برخی با توجه به ماده ۲۴ قانون آیین دادرسی کیفری، مامورین انتظامی حق ندارند در جرایم غیر مشهود اقدام به بازرسی اتومبیل ها نمایند (جعفری، بررسی حق حریم خصوصی، ص ۴۱) و ابطال بخشنامه شماره ۴۰۲/۰۱/۱۷۹/۱ تاریخ ۱۳۷۹/۴/۱۱ اداره کل قوانین و امور حقوقی نیرو انتظامی در ارتباط با عدم نیاز به گرفتن مجوز قضایی برای بازرسی خودروها توسط واحدهای نیرو انتظامی از سوی دیوان عدالت اداری موید این مطلب می باشد. بدین سان، جز در جرایم مشهود، توقیف و بازرسی خودروی

اشخاص بدون دستور مقام قضایی جایز نیست و در جرم های غیر مشهود، صدور حکم کلی از سوی مقام قضایی فاقد و جاهت قانونی است و باید برای هر مورد (بازرسی هر خودرو) حکم خاص صادر گردد.

۴-۳- شرایط و محدودیت های قانونی به هنگام ورود و بازرسی منزل

برای تفتیش و تفحص منزل مقررات سختی در نظر گرفته می شود. مواد ۹۶ و ۹۷ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۷۸، ضوابط لازم الرعایه به هنگام ورود و بازرسی منزل را مورد اشاره قرار داده است. اولین قاعده این است که تفتیش در منازل (در غیر از موارد جرم مشهود) باید با اجازه مخصوص مقام قضایی باشد (مواد ۲۴ و ۹۶ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۷۸) طبق نظریه اداره حقوقی قوه قضاییه: «..... مستنبط از مواد قانونی مذکور اقدام به هر گونه بازرسی از منازل و اموال مردم که برای کشف جرم و جلوگیری از ورود مجرم به عمل می آید بایستی تحت نظر و به دستور صریح و مستقیم مقامات صالحه قضایی (دادستان و بازپرس) و توسط ضابطان دادگستری به عمل آید و اجازه بازرسی منازل در مواردی که حسب قوانین و امارات، ظن قوی به حضور متهم یا کشف اسباب، آلات و ادله وقوع جرم در آن وجود دارد، با دستور بازپرس و با قید جهات ظن قوی در پرونده، مجاز است. اصل دیگر در این رابطه این است که ورود و تفتیش در منزل در صورتی مجاز است که «بر حسب دلایل» ظن قوی به کشف جرم یا اسباب و آلات و دلایل ارتکاب و یا دستگیری در منزل وجود داشته است (ماده ۱۰۰ همان قانون). از دیدگاه اداره حقوقی قوه قضاییه، تفتیش و بازرسی از منازل و وسایط نقلیه و به طور کلی اموال و اجناس مردم بدون این که اتهامی متوجه آنان باشد، یک نوع تعرض به حقوق ملت به شمار می رود و از نظر قانون اساسی ممنوع است. ماده ۱۳۹ لایحه جدید آیین دادرسی کیفری نیز در این خصوص مقرر داشته است: «چنانچه تفتیش و بازرسی با حقوق اشخاص در تراحم باشد، در صورتی مجاز است که از حقوق آنان مهم تر باشد.» نکته بعد اینکه تفتیش منازل باید در روز به عمل آید، ورود به منزل افراد به هنگام شب فقط در موارد «ضروری» امکان پذیر است و قاضی باید جهات ضرورت را در صورت جلسه قید کند (ماده ۱۰۰ همان قانون). مطابق تبصره ماده ۱۴۰ لایحه جدید آیین دادرسی کیفری، روز از طلوع آفتاب تا غروب آن است. در حقوق فرانسه بازرسی به غیر از برخی موارد استثنایی (جرایم سازمان یافته) باید بین ساعت ۶ تا ۲۱ انجام شود. دیگر اینکه مدت اعتبار مجوز ورود به منزل و تعداد دفعات آن باید از سوی مقامات قضایی مشخص شود. نظر مشورتی اداره حقوقی قوه قضاییه بر این است که «... در هر حال اعطای نمایندگی به طور مطلق، بدون تعیین نماینده و مدت و موضوع آن با مقررات بیان شده در قبل مطابقت ندارد.» لایحه آیین دادرسی کیفری در یک نوآوری قابل توجه دستور مقام قضایی برای ورود به منزل، امکان بسته و تعطیل، تحت هر عنوان را به صورت موردی مجاز دانسته است. (ماده ۱۴۱) نکته دیگری که قابل اشاره است مربوط است

به اینکه بازرسی و تفتیش باید از طریق عادی و پس از ارایه مجوز صورت گیرد و از ورود هرگونه خسارت به ساختمان و اشیای داخل منزل باید اجتناب شود. چنانچه در محل بازرسی کسی حضور نداشته باشد، تفتیش ممکن نخواهد بود مگر این که امر مذکور فوریت داشته باشد که در این صورت قاضی می‌تواند با قید مراتب در صورتجلسه، دستور بازکردن محل را بدهد (تبصره ماده ۹۸ همان قانون). تبصره ماده ۱۴۲ لایحه جدید نیز مقرر کرده است: "هرگاه در محل مورد بازرسی کسی نباشد، در صورت فوریت، بازرسی در غیاب متصرفان و ساکنان محل، با حضور اهل محل به عمل می‌آید و مراتب فوریت در صورتجلسه قید می‌شود." و موضوع آخر هم اینکه بازرسی منزل باید در حضور متصرف قانونی و شهود تحقیق به عمل آید و حضور افراد، غیر از کسانی که در امر جزایی دخالت دارند (شاک، متهم و شهود تحقیق) ممنوع است (ماده ۹۹ همان قانون). از این رو می‌توان به حضور ۲ شاهد بسنده کرد. در صورت عدم حضور صاحبخانه، تفتیش باید در حضور عیال یا بزرگترین فرد خانواده صورت پذیرد، در مواردی که متهم همسر نداشته و یا بزرگترین عضو خانواده در منزل نباشد، قانونگذار حکم قضیه را تعیین نکرده است ولی در ظاهر باید حضور ۲ تن شاهد را، مشروط بر این که از افراد تحت تسلط اداری- قضایی مقام تفتیش کننده نباشند، کافی دانست. در حقوق فرانسه، در شرایطی که حضور متهم ممکن نیست، بازرسی با حضور نماینده انتخابی وی یا ۲ شاهد انتخابی وی یا ۲ شاهد انتخابی از سوی مقام قضایی انجام می‌شود. در مقررات مربوط به تفتیش و بازرسی، منزل فقط به محل اقامت شخص در مفهوم قوانین مدنی یا تجاری اطلاق نمی‌شود. منظور از منزل هرگونه محل یا محفظی است که شخص در آن سکونت می‌کند. بدین سان، دایم یا موقت بودن سکونت، بزرگ یا کوچک بودن منزل یا نوع و چگونگی ساختمان و نیز ثابت یا متحرک بودن آن، تاثیری در احکام ناظر به بازرسی منزل ندارد، همچنین است عنوان قانونی و نوع حقی که می‌تواند اعم از مالکیت، حق سکنی و یا اجازه موقت در تصرف باشد.

۴-۴-۴ - ضمانت اجرا

اقدام به تفتیش و بازرسی از منازل و اموال افراد بدون ترتیب قانونی با ضمانت اجرای کیفری همراه است. ماده ۵۸۰ قانون مجازات اسلامی، مجازات حبس از ۱ ماه تا ۱ سال را برای متصرفان حریم خصوصی افراد در نظر گرفته است. لایحه آیین دادرسی کیفری نیز در یک نوآوری جالب، پرداخت خسارت مادی را برای افراد (متصرف منزل) پیش‌بینی کرده است. مطابق مواد ۱۴۵ و ۱۴۶ این لایحه، در صورتی که در جریان بازرسی منزل، خسارت مادی وارد و به موجب تصمیم قطعی، قرار منع یا موقوفی تعقیب و یا حکم برائت صادر شود، دولت مسوول جبران خسارت است، مگر آن که تقصیر بازپرس یا سایر ماموران محرز شود که در این صورت، دولت جبران خسارت می‌کند و به بازپرس و یا ماموران مقصر مراجعه می‌کند.

۴-۵- تعرض به حریم خصوصی اطلاعات و ضمانت اجرای آن

مراد از اطلاعات خصوصی یا شخصی، اطلاعاتی است که به شخصیت افراد نظیر وضعیت خانوادگی، عادت های فردی، ناراحتی های جسمی، شماره کارت اعتباری، شماره حساب های بانکی، عضویت در احزاب یا تشکل های صنفی و وضعیت های نژادی، قومی و قبیله ای افراد مربوط می شود. یکی از اقدام های وضعی برای پیشگیری از جرم به دست آوردن اطلاعات مربوط به افراد توسط نیروی انتظامی و امنیتی است که می تواند مصداق بارز نقض حریم خصوصی اطلاعات به شمار می آید. بر این اساس نیروی نظامی، انتظامی یا امنیتی با مراجعه به شرکت های بیمه، بانک ها و سایر مراکز یا سازمان های که به نحوی اطلاعات شخصی مربوط به افراد را در اختیار دارند و گرفتن این گونه اطلاعات از آنها به بهانه مبارزه با جرایم، زمینه نقض حریم خصوصی اطلاعات افراد را فراهم می نماید.

با وجود این، حریم خصوصی داده های شخصی در هیچ یک از قانون اساسی مورد توجه واقع نشده است. حتی قانون خاصی نیز در این زمینه وجود ندارد. با این حال، در قوانین عادی، به طور پراکنده مورد توجه قانون گذار واقع شده است و ضمانت اجرایی نیز برای نقض آن در نظر گرفته شده است. قانون تجارت الکترونیکی ۱۳۸۲ در موارد ۵۸ تا ۶۲ به حمایت از داد ههای شخصی پرداخته و ضمانت اجرایی آن را در موارد ۷۱ تا ۷۴ ذکر نموده است. برای نمونه، ماده ۵۸ این قانون مقرر می دارد (ذخیره، پردازش و یا توزیع داده پیام شخص مبین ریشه های قومی یا نژادی، دیدگاههای عقیدتی، مذهبی، خصوصیات اخلاقی و داده پیام های راجع به وضعیت جسمانی، روانی یا جنسی اشخاص بدون رضایت صریح آن ها به هر عنوان غیر قانونی است). هم چنین مواد ۶۰۴ و ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی، حریم خصوصی اطلاعات را موارد توجه قرار داده اند و برای نقض کنندگان آن ها ضمانت اجرا های کیفری پیش بینی کرده اند

۵- نتیجه گیری

حریم خصوصی بخشی از حیات شخصی و خانوادگی انسان محسوب می شود که جدا از عرصه عمومی اجتماعی رسمی است. لذا اساس این حریم، مبتنی بر حمایت از آزادی و استقلال فردی، حمایت از آبرو و حیثیت افراد و حمایت از نیازهای فطری انسان به مسائل شخصی و خصوصی است. توجه به حریم خصوصی یکی از اساسیترین مصادیق حقوق بشر است که از توجه به شأن و منزلت انسانی و ارزشهای مبتنی بر انواع آزادی ها نشأت گرفته است. حریم خصوصی نه تنها از آزادی و استقلال افراد در قبال هموعان خود و رسانه ها حمایت میکند، بلکه وسیلهای است برای دفاع از آزادی و امنیت فردی در برابر دولت. همچنین قلمرو حریم خصوصی به گونه ای است که افراد مایل نیستند

دیگران بدون رضایت آنها به آن وارد شوند. بنابراین احترام گذاشتن به حریم خصوصی افراد به منزله یکی از اصول اولیه شهروندی ضروری است. این حریم، خصوصیت‌ترین بخش زندگی افراد است که باید توسط سایرین نیز درک شده و مورد احترام قرار گیرد. هیچ کس اجازه ورود به حریم خصوصی دیگران را ندارد و تعرض به آن، تخلف و قانون شکنی محسوب می‌شود. زیرا حریم خصوصی به عنوان یک حق واقعی است که نخست، حق افراد به آزاد بودن از مداخله دیگران را در فعالیت‌هایشان تا جایی که این فعالیت‌ها آسیبی به دیگران نرساند نشان می‌دهد. دوم، حق افراد در انتخاب داشتن مقداری اطلاعات در مورد خود که غیرقابل دسترسی برای دیگران است. مسئله قابلیت‌توجه اینکه حریم خصوصی یکی از اصول سازمان بخش جامعه مدنی است که امکان تشکیل انجمنها و تشکیلات خصوصی را فراهم می‌سازد. در واقع وجود حوزه های عمومی و خصوصی، پیش شرط یک جامعه دموکراتیک است. با همه ابهام هایی که درباره مفاهیم حوزه های عمومی و خصوصی وجود دارد، طیف گسترده ای از نظریات، به لزوم وجود حوزه های خصوصی آزاد از مداخلات دولتی و نقش آنها در رشد فردی و اجتماعی انسان ها، اذعان میکنند. در نظام حقوقی ایران، حریم خصوصی به صورت مشخص و معنون، حمایت نشده است. همانند موضع نظام حقوقی اسلام، موضع حقوق موضوعه ایران در مواجهه با حریم خصوصی، تحویل‌گرایانه است: از حقوق و آزادی های که تحت عنوان «حریم خصوصی» حمایت میشوند به طور ضمنی و در بطن سایر قواعد حقوقی ایران هرچند به طور ناقص، مورد حمایت قرار گرفته‌اند. قانون اساسی، قانون مجازات اسلامی، قانون آیین دادرسی کیفری، قانون آزادی اطلاعات، قوانین و مقررات مربوط به ارتباطات پستی، تلفنی، و قانون مطبوعات، در زمره قوانین و مقرراتی هستند که گاه ضمنی و گاه صریحاً از برخی مصادیق حریم خصوصی، حمایت کرده‌اند. البته بر خلاف قوانین اساسی کشورهایایی که از حریم خصوصی به صورت مشخص و در قالب اصل یا اصول خاصی حمایت کرده‌اند، در قانون اساسی ایران متن خاصی که از حریم خصوصی تحت این عنوان، حمایت کرده باشد، وجود ندارد. با آن که قوانین و مقررات کنونی از برخی مصادیق حریم خصوصی حمایت کرده‌اند اما این حمایت ها کافی و کارآمد نیست. از حریم جسمانی، حریم منزل، حریم خصوصی کارکنان و مستخدمان، حریم اطلاعات شخصی، حریم ارتباطات اینترنتی و حریم خصوصی افراد در قبال افشاگری های رسانهای یا هیچ حمایتی صورت نگرفته است یا اگر حمایتی وجود دارد با توجه به در دسترس بودن انواع فناوریهای قابل استفاده برای نقض حریم خصوصی، کافی و کارآمد نیست. وجود رویه های مختلف ناقض حریم خصوصی در جامعه، گواه آشکاری است بر این امر که حمایت‌های قانونی و قضایی مناسبی از حریم خصوصی افراد در جامعه اعمال نمی شود. در چنین

وضعی علاوه بر آن که تدوین قانون حمایت از حریم خصوصی برای رفع خلاء قانونی در اینباره ضرورت دارد، آگاهیدادن و اطلاع‌رسانی درباره مفاهیم و مصادیق حریم خصوصی و تجربیات سایر کشورها در زمینه حمایت از حق حریم خصوصی نیز می‌تواند تاثیر مهمی در مشخص شدن جایگاه این حق در روابط فردی و اجتماعی داشته باشد.

۶- مراجع

- ۱- آخوندی، محمود، ۱۳۷۷، آیین دادرسی کیفری، جلد دوم، چاپ پنجم، تهران، انتشارات سازمان چاپ و انتشارات فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۲- جعفری تبار، حسن، ۱۳۸۵، نسبت آزادی و قانون در حکومت قانون و جامعه مدنی، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشکده حقوق دانشگاه تهران.
- ۳- حسینی، سید محمد رضا، ۱۳۸۲، قانون مجازات اسلامی در رویه قضایی، چاپ اول، تهران، انتشارات مجد.
- ۴- رضایی خاوری، حسن، فلسفه حقوق، چاپ اول، مشهد، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی.
- ۵- شاملو احمدی، محمد حسین، ۱۳۸۳، دادسرا و تحقیقات مقدماتی، چاپ اول، تهران، انتشارات دادیار.
- ۶- طباطبایی مؤتمنی، منوچهر، ۱۳۸۲، آزادی‌های عمومی و حقوق بشر، چاپ سوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۷- کاتوزیان، ناصر، ۱۳۷۷، فلسفه حقوق، چاپ اول، تهران، انتشارات شرکت سهامی انتشار.
- ۸- کاتوزیان، ناصر، ۱۳۹۴، قانون مدنی در نظم حقوق کنونی، تهران، انتشارات میزان.
- ۹- لطیفی، محمد حسن، ۱۳۸۵، اخلاق نیکو، تهران، انتشارات طرح نو.
- ۱۰- معین، محمد، ۱۳۷۵، فرهنگ فارسی، جلد چهارم، چاپ نهم، تهران، انتشارات امیر کبیر.